

Sedmnáctá Mezinárodní olympiáda v lingvistice

Jongin (Korejská republika), 29. července – 2. srpna 2019

Úlohy soutěže jednotlivců

Jak psát řešení úloh

Nepřepisujte úlohy. Řešte každou úlohu na zvláštním listě (nebo listech) papíru. Na každém listě napište číslo úlohy, číslo Vašeho místa a Vaše příjmení. Jinak nelze zaručit přesné hodnocení Vaší práce.

Pokud není uvedeno jinak, měli byste popsat všechny vzorce nebo pravidla, která jste identifikovali v datech. Neučiníte-li tak, nedostane Vaše řešení plný počet bodů.

Úloha č. 1 (20 bodů). Je dáno několik vět v jongkomštině a jejich odpovídající překlady do češtiny:

1. Meneni karuwa anona wedmaan.	<i>Přišel jsem a uviděl jsem muže a psa.</i>
2. Wingkeewa yeediriin.	<i>Ty zpíváš a já vstávám.</i>
3. Ambib wedmoona awon baan.	<i>On uviděl dům a já vzal prase.</i>
4. Yeederenu om banuun.	<i>Ona vstane a vezme chléb.</i>
5. Wenenub wingkanuub.	<i>Odejdemo a budeme zpívat.</i>
6. Oma oka aniib.	<i>Jedí chléb a pijou vodu.</i>
7. Anon ye weng wengambaranuwa
awon ye weng wengambaraneen.	<i>My uslyšíme psa a on uslyší prase.</i>
8. Ok anaana oon wedmeen.	<i>Já vypil vodu a ona uviděla rybu.</i>
9. Yeederenib miniib.	<i>Vstávají a přicházejí.</i>
10. Wingkenu wunuun.	<i>Ona zpívá a odchází.</i>
11. Om bene aneen.	<i>On si bere chléb a jí ho.</i>

(a) Přeložte do češtiny:

12. **Om benu aneen.**
13. **Munuuna wunuub.**
14. **Wingkiiwa wengamburuun.**
15. **Anon ye weng wengamberenib yeedaraniib.**
16. **Oon wedmaniina karub wedmaneeb.**
17. **Ok wedmeena aniin.**

(b) Přeložte do jongkomštiny:

18. *My odejdemo a oni přijdou.*
19. *Já беру prase a on bere rybu.*
20. *Uviděl vodu a dům a uslyšel psa.*
21. *Jíš chléb a zpíváš.*

⚠ Jongkomština náleží do okské skupiny transnovoguinejské rodiny. Má asi 6 000 mluvčích na Papui-Nové Guineji. —Ivan Deržanski

Úloha č. 2 (20 bodů). Je dáno několik slovních spojení v juročtině a jejich odpovídající překlady do češtiny v náhodném pořadí:

1. muencherh rohkuen	A. <i>hnědý pes</i>
2. perkeryerh holeehl 'wernerh	B. <i>černá bota</i>
3. muencherh nerhpery	C. <i>černý medvěd</i>
4. s'erkter'ery ch'eeshah	D. <i>bílá bobule</i>
5. muenchar' pyaap'	E. <i>hnědá bota</i>
6. pekoyar' tepoo	F. <i>bílý pes</i>
7. luuehlson' nerhpery	G. <i>bílý míč</i>
8. muenchey cheek'war	H. <i>bílý keř manzanity</i>
9. muent'er'ery ch'eeshah	I. <i>bílá židle</i>
10. ler'ergery cher'ery	J. <i>oranžový medvěd</i>
11. 'errwerhson' slekwoh	K. <i>červený strom</i>
12. muent'er'ery puuek	L. <i>trávnově zelená košile</i>
13. lo'ogey slekwoh	M. <i>červený lískový ořech</i>
14. s'oktoy no'oy	N. <i>fialová bobule</i>
15. 'wer'errgerchson' cher'ery	O. <i>černá košile</i>
16. lo'ogey no'oy	P. <i>bílý jelen</i>
17. tegee'n nerhpery	Q. <i>modrý míč</i>
18. skoyon rohkuen	R. <i>žlutá bobule</i>

(a) Určete, jak k sobě položky správně patří.

(b) Určete, jak k sobě položky správně patří:

19. muencherhl	S. <i>kanárek</i>
20. 'wer'errgerch	T. <i>kávové zrno</i>
21. luuehl	U. <i>krev</i>
22. ler'ergerh	V. <i>mléko</i>
23. pekoyek	W. <i>olše</i>
24. skoyon	X. <i>divoký kosatec</i>
25. tegee'n	Y. <i>nebe</i>

(c) Přeložte do češtiny:

26. **'errwerh**
27. **ler'ergerh rohkuen**
28. **perkeryer'ery ch'eeshah**
29. **pyerrp't'ery ch'eeshah**

(d) Přeložte do juročtiny:

30. *fialový jelen*
31. *bílá bota*
32. *žlutý míč*
33. *černý strom*

(!) Kromě odpovědí nejsou žádné doprovodné objasňující komentáře žádoucí a nebudou hodnoceny.

△ Juročtina náleží do algické rodiny. Má 20–100 mluvčích v severozápadní Kalifornii. **ch**, **hl**, **sh**, **y**, **'** jsou souhlásky. **ee**, **er**, **err**, **ue**, **uue** jsou samohlásky.

Z olšové kůry se někdy vyrábí oranžové barvivo. Manzanita je malý strom či keř s červenohnědou kůrou, který roste na západě Severní Ameriky. Divoký kosatec je světle fialová květina.

—Boris Iomdin, Samuel Ahmed

Úloha č. 3 (20 bodů). Je dáno několik slov v středoperském jazyce zapsaných v písmě knižní pahlaví:

سوسوا	A	ككوا	B	۱۱۳	C	رر۱۱۱	D	سفف۱۱	E	اسسک	F
سکس	G	سککرا۱۱	H	سکسوسا	I	۱۱۶	J	سکس	K	سوا	L
سکسک	M	۱۱۶۱۱	N	ککوسک	O	۱۱۶۱۱	P	۱۱۱۱۱۱۱	Q	سوا	R
۱۱۶	S	سکوا	T	سکس	U	۱۱۶	V	سکسکس	W	سکس	X
سکس	Y	کو	Z	ککوا	AA	۱۱۶	BB	سکس	CC	اسسک	DD

Badatelé používají dva systémy převodu středoperských slov do latinky. Systém, který odráží zápis v písmu pahlaví, se nazývá *vědecká transliterace*. Proti tomu systém, který naznačuje odhadovanou výslovnost, se nazývá *transkripce*.

Některá slova mohla být v písmu pahlaví zapsána několika způsoby. Např. slovo *didan* 'vidět' mohlo být také zapsané jako ۱۱۱۱۱۱۱ (vědecká transliterace: **HZYTN-tn'**) nebo ۱۱۶۱۱ (vědecká transliterace: **dytn'**).

(a) Spárujte výše uvedená slova s jejich vědeckými transliteracemi a transkripcemi. Berte v potaz, že slova zapsaná v písmu pahlaví mohou odpovídat několika středoperským slovům.

1. ʔslwn'	ās-rōn	kněz	18. whʔl	wahār	jaro
2. sydʔ	syā	černý	19. APLA	xāk	země, prach
3. DMYA	xōn	krev	20. gwn'	gōn	barva
4. AHTE	xwah	sestra	21. LCDr'	tar	přes, skrz
5. blbwt'	barbut	lyra	22. mng	mang	blín
6. gyʔh	giyāh	tráva	23. lwlk'	rūrag	léčivá rostlina, bylina
7. ALBA	čahār	čtyři	24. ZWZN'	drahm	drachma (jednotka váhy)
8. dwt'	dūd	dým	25. dlmnk'	dramanag	pelyněk
9. mwd	mōy	vlas(y)	26. NKSWN-tn'	kuštan	zabít
10. gdk'	gēg	zloděj	27. ʔwzmbwt'	uzumburd	smaragd
11. hmyšk'	hamēšag	vždy	28. glmwk'	garmōg	teplý, horký
12. LK	tō	ty	29. ʔhlmn'	Ahreman	zlý duch
13. gwkl't	gōgird	síra	30. ʔylʔnštr'	Ērān-šahr	země Ářjů
14. wʔcʔl	wāzār	trh	31. ywdtʔk'	judāg	oddělený, jiný
15. MLKTA	bāmbišn	královna	32. dhšk'	daxšag	značka, znamení; paměť
16. HZWLYA	hūg	prase	33. nhʔl	nihāl	mladý stromek
17. zwzk'	zūzag	ježek	34. lwcynk'	lawzēnag	mandlová cukrovinka

(b) V písmě knižní pahlaví je jedno středoperské slovo běžně zapisováno s jistou grafickou zvláštností. Určete, které to je slovo.

(c) Následující slova jsou alternativní zápisy některých slov uvedených výše.

- EE. ۱۱۱۱۱۱ FF. ۱۱۱۱ GG. ۱۱ HH. ۱۱۱ II. ۱۱۱ JJ. ۱۱۱

Určete, která to jsou slova, a doplňte jejich vědecké transliterace.

(d) Zapište v písmě knižní pahlaví:

KK.	DKRA	<i>muy</i>	<i>datlovník</i>
LL.	dlwnd	<i>druwand</i>	<i>zlý, hříšný, nespravedlivý</i>
MM.	stwl	<i>stōr</i>	<i>kůň</i>
NN.	cmbl	<i>čambar</i>	<i>kruh, obruč</i>

(!) Kromě odpovědí nejsou žádné doprovodné objasňující komentáře žádoucí a nebudou hodnoceny.

△ Středoperský jazyk náleží do íránské větve indoevropské rodiny. Mluvílo se jím v sasanovské říši a přežil staletí v podobě psaného jazyka, zejm. v překladech zoroastrijského kánonu.

Zde použitá transkripce odpovídá rekonstruované výslovnosti z 3. stol. n. l. Symbol $\bar{\quad}$ označuje délku samohlásky. $\check{c} = \check{c}$; $h = h$ v anglickém slově *hat*; $\check{j} = d\check{z}$ v *džem*; $\check{s} = \check{s}$; $w = w$ v anglickém slově *win*; $x = ch$ v *chut*; $\check{y} = ch$ v *bych byl*; $y = j$; $z = z$.

Znalost soudobých íránských jazyků nemá na vyřešení této úlohy vliv.

—*Andrej Nikulin (konzultant: Miguel Ángel Andrés Toledo)*

Úloha č. 4 (20 bodů). Je dáno několik slov a slovesných kořenů v jazyce západní tarangan. U každého je zároveň dán jeho tzv. reduplikovaný tvar ve dvou dialektech onoho jazyka. Reduplikovaná forma se používá jako přičestí nebo přídavné jméno.

		severní dialekt	pobřežní dialekt
dakeru	<i>oni škrábou</i>	darkeru	dakerukeru
rɔbik	<i>je to tupé</i>	rɔbrɔbik	rɔbirɔbik
alema	<i>napravo</i>	amlema	alemalema
makay	<i>ty šplháš</i>	makmakay	mamakay
apúk	<i>jiný</i>	akpuk	apukpuk
lɔpay	<i>studený</i>	lɔplɔpay	lɔpalɔpay
payláwana	<i>on je upovídaný</i>	paylawlawana	paylalawana
kalpaŋir	<i>je to zatvrzelé</i>	kalpaŋpaŋir	kalpapaŋir
garkɔw	<i>být sirotkem</i>	garkɔwkɔw	garkɔwkɔw
eyleka	<i>on hraje</i>	eylekleka	eyleleka
dubemna	<i>on je sedmý</i>	dumbemna	dubembemna
maylewa	<i>druh stromu</i>	maylewelewa	maylelewa
matay	<i>jeho oko</i>	matmatay	matamatay
mɔna	<i>vepředu</i>	mɔnmɔna	mɔnamɔna
bebar	<i>být vyděšený</i>	bebebar	bebebar
jaŋil	<i>je to shnilé</i>	jaŋjaŋil	jajaŋil
letna	<i>on je mužského pohlaví</i>	letletna	letletna
ernɔnaw	<i>on se plazí</i>	ernɔnɔnaw	ernɔnɔnaw

Vyplňte mezery:

		severní dialekt	pobřežní dialekt
etaleŋa	on slyší	?	?
jaga	hlídat	?	?
gasírana	ona je stará	?	?
ɖaramota	oni zvracejí	?	?
pɔwna	on smrdí	?	?
ertɔpa	on myje	?	?
dabuka	oni sní (tj. zdají se jim sny)	?	?
ŋuŋim	je to vlhké	?	?
igóŋ	on prodává	?	?

⚠ Jazyk západní tarangan náleží do austronéské rodiny. Má 7 000 mluvčích na ostrovech Aru v Indonésii. **ŋ** = *n* ve slově *banka*. **j, r, w, y** jsou souhlásky. **ɛ, ɔ** jsou samohlásky. Symbol **˙** označuje přízvuk; pokud ve slově žádné takové znaménko není, přízvuk je na předposlední slabice.
—Elysia Warnerová (konzultant: Richard Nivens)

Úloha č. 5 (20 bodů). Je dáno několik vět v jazyce nooni, které byly vysloveny v různých dnech noonského „týdne“, a jejich odpovídající překlady do češtiny:

vyslovené v **bvutfu**

1. fɔgò cí nú bvúmbòn.
me ncí nò: ntɔ̀ fɔwǎy bvúmbòn.	Včera byl bvumbon .
2. wò nú yú: cóŋ kèŋkfũ bvúsòw.	V bvusɔw ukradneš jam.
3. kwɔ:n nú bóy fí me bvúzhí.	V bvuzhi mi pomůže žena.

vyslovené v **bvusɔw**

4. wvù tò nò: bɔŋ ŋwà bvũŋkâ:.	V bvũŋka našel knihu.
5. fò shě ntfũ: nú bvútfũ.
me nú mbóy ncáw mutù bvútfũ.	Pozítří je bvutfu .
6. wvù bê: yò kwɔ:n èbèn.	V bvutfu si vyberu auto.
7. wò tò nò: yòw cǔŋ.	Dnes zabil ženu.
Kdysi dávno jsi slyšel zloděje.

vyslovené v **bvukema**

8. ntfũ: nú bvũŋkâ:dèn.
cǔŋ nú bóy bóŋ bèsèn bvũŋkâ:dèn.	Zítřa je bvũŋkaden .
9. me mbê: ncáw ŋwà èbèn.	V bvũŋkaden nás najde zloděj.
10. dièmsěŋ nú yèn wvù lé.	Dnes jsem si vybral knihu.
11. kefwé cí nú bvũŋkâ:.	Muž ho za chvíli uvidí.
Předevčírem byl bvũŋka .

vyslovené v **bvũŋka**

12. me nú nfí dièmsěŋ.	Za chvíli pomůžu muži.
13. kwɔ:n cí nò: yèn wáy é bvútfũ.	V bvutfu žena viděla trh.
14. bèsèn nú gé: cóŋ mutù èbèn.	Dnes ukradneme auto.
15. bó nò: yèn me lé fɔwǎy.	Právě mě viděli na trhu.

(a) Přeložte do češtiny:

vyslovené v **bvɔŋkaden**

16. bvúsòw nù fò shě ntǔ:.
17. me nú ŋgé: nyén kèŋkfǔ lé èbèn.
18. wvù tò nò: yèn bèsèn è bvúmbòn.
19. bèsèn nù bóy tó fòwǎy bvúzhí:dèn.

(b) První den noonského týdne je **bvutfu**. Jaké je pořadí noonských dnů?

(c) Přeložte do jazyka nooni:

vyslovené v **bvumbon**

20. V **bvusɔw** jsem pomohl muži.
21. Zloděj právě ukradl jam.
22. V **bvɔŋkaden** uslyším auto.
23. Dnes žena zabije muže (jedn. č.).
24. Dnes tě muž viděl.

⚠ Jazyk nooni náleží do beboidní skupiny atlantsko-konžské rodiny. Má asi 40 000 mluvčích v Kamerunu.

ɛ a ɔ jsou samohlásky. ŋ, sh, y a zh jsou souhlásky. Symbol : označuje délku samohlásky. Značky nad písmeny označují tóny: ´ vysoký, ˆ klesající (vysoký ↘ nízký), ˜ klesající (střední ↘ nízký), ˘ nízký, ˙ stoupavý (nízký ↗ střední), ˚ stoupavý (nízký ↗ vysoký); pokud nemá slabika žádné znaménko, nese tón střední.

Jam je jedlá bulva tropické rostliny stejného jména.

—Samuel Ahmed

Redakce: Samuel Ahmed, Božidar Božanov, Ivan Deržanski (techn. red.), Hugh Dobbs, Dmitrij Gerasimov, Shinjini Ghosh, Ksenija Gil'arovová, Stanislav Gurevič, Gabrijela Hladniková, Boris Iomdin, Bruno L'Astorina, Li Tchähun (odp. red.), Tom McCoy, Andrej Nikulin, Miina Norviková, Pchan Tchong-le, Aleksejs Peguševs, Aleksandr Piperski, Marija Rubinštějnová, Daniel Rucki, Artūrs Semēnuks, Nathan Somers, Milena Venevová, Elysia Warnerová.

Český text: David Lukeš.

Hodně štěstí!